

Gdańskie widoki i impresje

Gdańsk to miejsce wyjątkowe:
fascynuje mieszkańców i inspiruje
artystów. Malarstwo pierwszej
połowy XX w. oddaje szczególny
nastrój tego miasta.

Reprezentacyjny portret miasta

Spójrz na strzeliste wieże, ceglane mury, fasady kamienic i ich odbicia w wodzie. Artystom zależało na ukazaniu unikatowego ducha Gdańska, opartego na historycznej wielkości i przywiązaniu do tradycji.

Widoki Gdańska są wyidealizowane. Zabytkowe budowle, symbole świetności miasta, wyrażają ambicje i emocje mieszkańców dumnych z jego bogatej przeszłości.

Długie Pobrzeże było jednym z tematów najchętniej podejmowanych przez artystów uwieczniających Gdańsk. Zależało im na ukazaniu zabytkowego i portowego charakteru miasta.

Autor znanego widoku w nietypowej, zimowej scenerii, Fritz August Pfuhle, był profesorem gdańskiej politechniki. Jako twórca licznych przedstawień miasta, portretów ważnych gdańszczyzan i wystroju budynków użyteczności publicznej współtworzył oficjalny wizerunek Gdańska.

AD))) [Kliknij, aby wysłuchać audiodeskrypcji](#)
69 [lub obejrzeć opis obrazu w PJM.](#)

Lokalne impresje

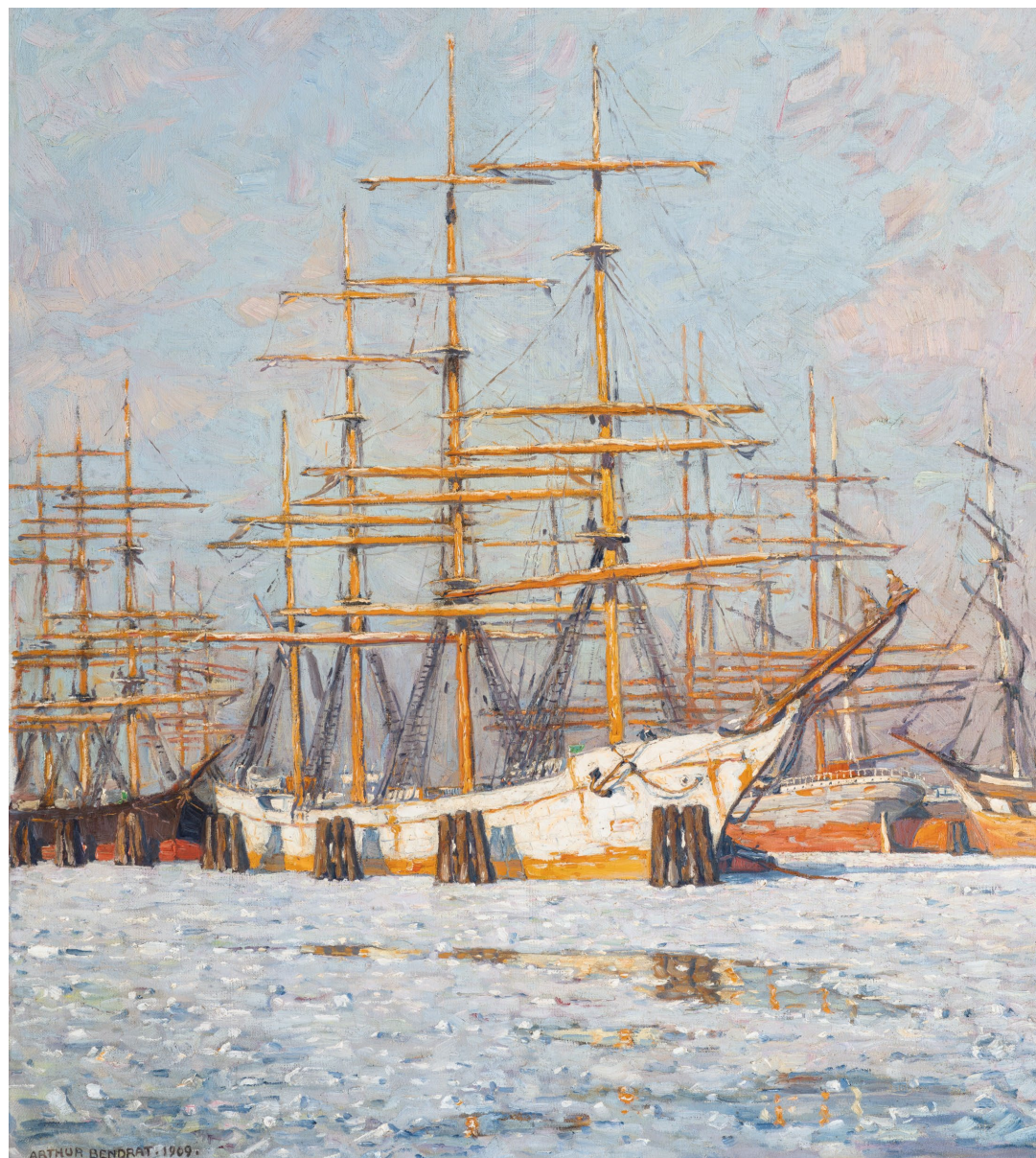
Gdańszczanie przychylnie przyjęli modę na impresjonizm, nowy prąd w sztuce końca XIX wieku. Oddawał on nastrój chwili przy pomocy gry barw i światła. Artyści poznawali jego zasady podczas nauki poza Gdańskiem, w którym nie było uczelni artystycznej.

Lokalną odmianą tego stylu był impresjonizm niemiecki. Cechował się stonowaną formą i długim przywiązaniem do jego konwencji. Przykładem tego stylu jest m.in. twórczość Alfreda Scherresa.

Przyjrzyj się dokładnie widokowi żaglowców w porcie w zimowe popołudnie. Spójrz na fakturę i formę barwnych plam na płótnie. Kiedy oddalisz się od obrazu, kolory i kształty połączą się w widok ulotnej chwili.

W pracy Arthura Bendrata znajdziesz wiele cech impresjonizmu: operowanie plamą, punktem i kreską, jasną paletę barw, kontrastowy światłocień oraz przede wszystkim temat malowany w plenerze.

ARTHUR BENDRAT, 1909.

AD))) [Kliknij, aby wysłuchać audiodeskcrypcji](#)
69 [lub obejrzyć opis obrazu w PJM.](#)

Mieszkańskie aspiracje

Gdańszczanie dawali wyraz swojemu przywiązaniu do miasta ozdabiając wnętrza domów jego widokami. Chętnie wybierali przedstawienia najbardziej znanych krajobrazów, ale też i zaułków znanych tylko wtajemniczonym. Obrazy świadczyły też o pozycji społecznej właściciela.

Panorama Długiego Pobrzeża w letnie popołudnie ukazana została z nietypowej perspektywy wylotu Angielskiej Grobli. Rzadkością są też widoczne w dziele przedstawienia postaci. Uwaga w takich widokach skupiona była przede wszystkim na mieście i jego atmosferze.

Oto jedna z najbardziej znanych gdańskich kamienic: dom Speimanna, kupca zbożowego i burmistrza Gdańska. Nazywana jest Żółtą Kamienicą ze względu na bogatą dekorację fasady. Autor obrazu, Willibald Werner, przedstawił ją w urokliwy i kameralny sposób.

Co widzisz? Mieszczańską kamienicę zamożnego gdańszczanina? Czy raczej zapraszający rodzinny dom udekorowany kwiatami? Lokalni artyści celebrowali wielkość, ale i swojski nastrój swojego miasta.

AD))) [Kliknij, aby wysłuchać audiodeskrpcji](#)
69 [lub obejrzyć opis obrazu w PJM.](#)

Pejzaże pamięci

W marcu 1945 roku historyczne śródmieście Gdańska zostało zniszczone w wyniku działań wojennych. Obrazy przedstawiające widoki miasta stały się dokumentacją nieistniejącej już zabudowy. Większość artystów aktywnych przed wojną opuściła Gdańsk.

Erich Scholtis był jednym z niewielu twórców, którzy zdecydowali się pozostać w Gdańsku. Jest autorem niezwykle cennej, rysunkowej dokumentacji zniszczenia miasta. Zwróć uwagę, jak surowy rysunek kontrastuje z bogatą barwnością przedwojennych wyobrażeń gdańskich zabytków.

Autorzy (nie)znani

Autorami widoków Gdańska byli zarówno wykształceni specjaliści, jak i hobbyści. Sposób malowania tego obrazu wskazuje na autorstwo amatorskie. Nie wiemy nic więcej o jego autorze. Mógł interesować się lokalną sztuką, gdyż jego praca jest kopią grafiki Arthura Bendrata.

Obraz przekazał do Muzeum Gdańska mieszkaniec miasta, którego rodzice przybyli tu w 1945 roku. Zakwaterowano ich u niemieckiej rodziny, która niedługo potem musiała opuścić miasto. Przed wyjazdem podarowała obraz nowym lokatorom swojego domu – nowym gdańszczanom.

AD))) [Kliknij, aby wysłuchać audiodeskcrypcji](#)
69 [lub obejrzyć opis obrazu w PJM.](#)

Wystawa

Prezentacja powstała na kanwie wystawy „W nastroju miasta. Widoki i impresje przedwojennego Gdańska”, otwartej w maju 2022 r. w Muzeum Gdańska – Oddziale Dwór Artusa.

Ilustracje w prezentacji wybrane zostały spośród kilkudziesięciu przedstawień Gdańska i okolic z lat 1900–1945 tworzących ekspozycję: „W nastroju miasta. Widoki i impresje przedwojennego Gdańska”. Wszystkie wystawiane prace pochodzą z kolekcji Muzeum Gdańska.

Kuratorki wystawy: Dorota Powirska, Izabela Jastrzemska-Olkowska

Autorki tekstów: Anna Frąckowska, Izabela Jastrzemska-Olkowska, Marta Krzyżowska, Dorota Powirska

Współpraca przy wersji on-line: Andrzej Hoja

Tłumaczenie na język angielski: Dorota Powirska